

JOAN SIMON: *Education and Society in Tudor England*. Cambridge University Press 1966. x + 452 s. 70 sh.

Det har længe været rådende opfattelse, at reformationen i England medførte en alvorlig tilbagegang for landets skolevæsen kulminerende i Edward VI.s regeringstid, hvor antallet af skoler skulle være blevet stærkt reduceret. Mod denne opfattelse, som omkring århundredeskiftet blev gjort gældende af A. F. Leach, har Joan Simon tidligere opponeret i nogle afhandlinger og fremlægger nu i sin bog sin velunderbyggede tese, at der under Tudor'erne foregik en bemærkelsesværdig ekspansion inden for uddannelsessektoren i samklang med humanisternes og deres efterfølgeres ideer og i nøje forbindelse med det engelske samfunds sækularisering.

Bogen falder i tre hovedafsnit, tiden indtil 1536 omfattende bl. a. humanistidealernes gennembrud i England, reformationstiden 1536–1553 hvorunder Henry VIII.s og Edward VI.s reformation behandles som to klart adskilte faser, den sidste særlig udførligt i imødegåelse af tidligere behandlinger, og tiden under Elizabeth I der karakteriseres som værende i overvejende grad en konsolideringsperiode.

Titlen angiver klart forf.s intention: at placere uddannelses- og skoleforholdene i relation til samfundsudviklingen, og med et væld af oplysninger, som ubesværet føjes ind i helheden, forfølges det utvivlsomt rigtige, men forskningsmæssigt meget krævende synspunkt, at »education has affiliations with almost every aspect of life and is in a special sense both a resultant and determinant of social attitudes and aspirations« (s. viii). Foruden udmærkede redegørelser for skole- og universitetspolitikens økonomiske baggrund og motiver samt dens vigtige funktion i bestræbelserne for at skabe religiøs uniformitet og sikre social stabilitet rummer bogen (hvad titlen ikke røber) glimrende analyser af fluktuationerne i opdragelsesidealene og disses tilpasning til engelsk samfundsform. Navnlig må fremhæves kapitlet om Erasmus' og Vives' betydning – de opholdt sig begge en tid i England – og et interessant afsnit om gentleman-opdragelsen i det 16. årh.s sidste halvdel. Som forf. viser, var den ideale prototype i århundredets første halvdel den over alle hævdede og med fremragende egenskaber udstyrede fyrste, under Elizabeth den vidende og belæste stats- og hofmand, som derpå – »corresponding to social developments« – blev erstattet af det 17. årh.s gentleman-skikkelse i forskellige klædebon.

Der vil sine steder kunne rejses indvendinger mod kombinationer af facts og synspunkter i Joan Simons bog, men deri adskiller den sig ikke fra andre ærgerrige forsøg på at skabe syntese og sammenhæng. Den er og vil sikkert længe forblive at være et hovedværk inden for opdragelsens og dannelsens historie i det 16. årh.s England. – For tidligere litteratur om emnet redegøres der i en fyldig bibliografisk oversigt s. 415–36.

HARALD ILSØE